

Lebmaagaandoeningen bij fokkalveren: een toenemend probleem?

We zagen in een verdiepende analyse een toename van lebmaagaandoeningen bij fokkalveren. Dit zijn kalveren tot 1 jaar van melkveebedrijven die aangeboden zijn voor pathologisch onderzoek, waarbij een maagdarmprobleem de oorzaak van sterfte was. In dit artikel gaan we dieper in op lebmaagaandoeningen; waardoor worden ze veroorzaakt en is het te voorkomen?

Eind 2019 had 10 procent van deze ingezonden kalveren een lebmaagaandoening, halverwege 2021 was dit 20 procent van

de inzendingen. Lebmaagaandoeningen worden veel gezien bij fokkalveren tussen de twee en zes maanden oud, maar ook bij kalveren ouder dan zes maanden is een toename gevonden.

Symptomen lebmaagaandoeningen

Bij lebmaagaandoeningen moet men denken aan een ontsteking van de lebmaagwand, zweren (ulcus) in de lebmaagwand, gaten (perforatie) van de lebmaagwand, draaiing van de lebmaag en gasvorming (typmanie) veroorzaakt door de Sarcina-bacterie die kan leiden tot draaiing en scheuren van de lebmaag. Daarbij

Wat doen we binnen de monitoring?

Binnen de monitoring worden signalen, afkomstig van veehouders, dierenartsen, verwerkende industrie, onderzoeksinstituten en instanties uit de volksgezondheid, onderzocht, gebundeld en geanalyseerd. De uitkomsten van de monitoring worden gedeeld met veehouders, dierenartsen en betrokken partijen zodat indien nodig actie kan worden ondernomen. Het doel is om nieuwe ziektebeelden op te sporen en van andere ziekten na te gaan of ze vaker voorkomen. Oftewel, het volgen van trends en ontwikkelingen in de rundergezondheid.

kan bij één kalf meerdere diagnoses tegelijk worden gevonden: een lebmaagzweer kan bijvoorbeeld overgaan in een perforatie van de lebmaag en zo een buikvliesontsteking veroorzaken. Kalveren met lebmaagprobleem zijn over het algemeen erg ziek. Ze kunnen een bolle buik, diarree, koorts en koliek hebben en minder of niet drinken. Ook een groeiachterstand of plotseling dood gevonden in de stal kan worden gelinkt aan lebmaagproblemen.

Optreden lebmaagproblemen

Wat precies de oorzaak is van het ontstaan van lebmaagproblemen bij kalveren is onbekend. Er zijn meerdere factoren die invloed kunnen hebben. De lebmaag is één van de vier magen van runderen waar een deel van de voedselvertering plaatsvindt door onder andere de productie van maagzuur. Bij jonge herkauwers is het voermagenstelsel nog niet volledig ontwikkeld en functioneel. De vertering van voedsel vindt voornamelijk plaats in de lebmaag. Een eigenschap van de lebmaag is de lage zuurgraad (pH) waardoor de meeste bacteriën afsterven. Dit heeft als nadelig effect dat de lebmaagwand kan worden aangetast. Om dit te voorkomen heeft de lebmaag mechanismen ontwikkeld om de wand te beschermen. Als deze mechanismen onvoldoende functioneren kan beschadiging van de lebmaagwand optreden. Inmiddels weten we dat factoren, zoals het voermanagement, stress, ziekte en medicijngebruik invloed kunnen hebben op deze mechanismen.

De rol van voeding

Bij voergerelateerde factoren kunnen onder andere het gevoerde volume melk, de concentratie van de kunstmelk, de temperatuur van de melk, het aantal voerbeurten, het type product dat wordt gevoerd en de hygiëne van het gevoerde product, met in het verlengde hiervan de hygiëne van de gebruikte melkver-

strekkingen, een rol spelen bij het ontstaan van lebmaagproblemen. Bij sectie van een kalf in België was het gebruik van een verontreinigde sonde bij de biestverstrekking de meest waarschijnlijke oorzaak van een ernstig lebmaagprobleem. Dat op dit punt ook op Nederlandse melkveebedrijven nog ruimte is voor verbetering, blijkt uit het project 'infectiedruk rondom het jonge kalf'.

Een andere factor is het aantal voerbeurten op een dag. Een lage voerfrequentie heeft invloed op de zuurgraad in de lebmaag. Hoe langer een kalf moet vasten, des te langer het zuur in de lebmaag is. Vaak wordt een lage voerfrequentie gecombineerd met het voeren van een groter volume, wat invloed heeft op de lediging van de lebmaag. Hierdoor wordt het risico op een overgroei van bijvoorbeeld de Clostridium- en Sarcina-bacteriën groter. Deze laatste bacterie heeft als eigenschap om gas te produceren, waardoor bij deze kalveren een bolle buik (tympanie) wordt waargenomen en kan leiden tot plotselinge sterfte. Deze lebmaagaandoening zien we voornamelijk bij kalveren in de melkfase.

Ook het type gevoerd product speelt een rol in de lediging van de lebmaag: hoe hoger de osmolariteit van een product, des te langzamer de lediging. Een andere factor is stress. Stress kan worden veroorzaakt door diverse triggers. Het is belangrijk om altijd met een brede blik te kijken wat mogelijk triggers zijn van stress. Bekend is dat meer all-in all-out werken, kleine vaste groepen met een minimaal leeftijdsverschil, stress verminderen.

Voermanagement optimaliseren

Zijn lebmaagaandoeningen een probleem op uw bedrijf of heeft u een sectie-uitslag waar een lebmaagaandoening is waargenomen? Dan is het belangrijk om de aanpak het voermanagement te optimaliseren en mogelijke stressfactoren te verminderen. Deze aanpak kan per bedrijf verschillen, overleg daarom met uw dierenarts en jongveespecialist wat de aandachtspunten zijn op uw bedrijf.

Monitoring

DIERGEZONDHEID

Al sinds 2002 houdt Royal GD zich intensief bezig met de uitvoering van de diergezondheidsmonitoring in Nederland. Hiervoor werken wij nauw samen met onder andere de diersectoren, de zuivel, het ministerie van LNV, dierenartsen en veehouders. Deze rubriek verhaalt over bijzondere gevallen, speciaal onderzoek en opvallende resultaten die het werk van de monitoring oplevert. Samen werken we aan diergezondheid in het belang van dier, dierhouder en samenleving.